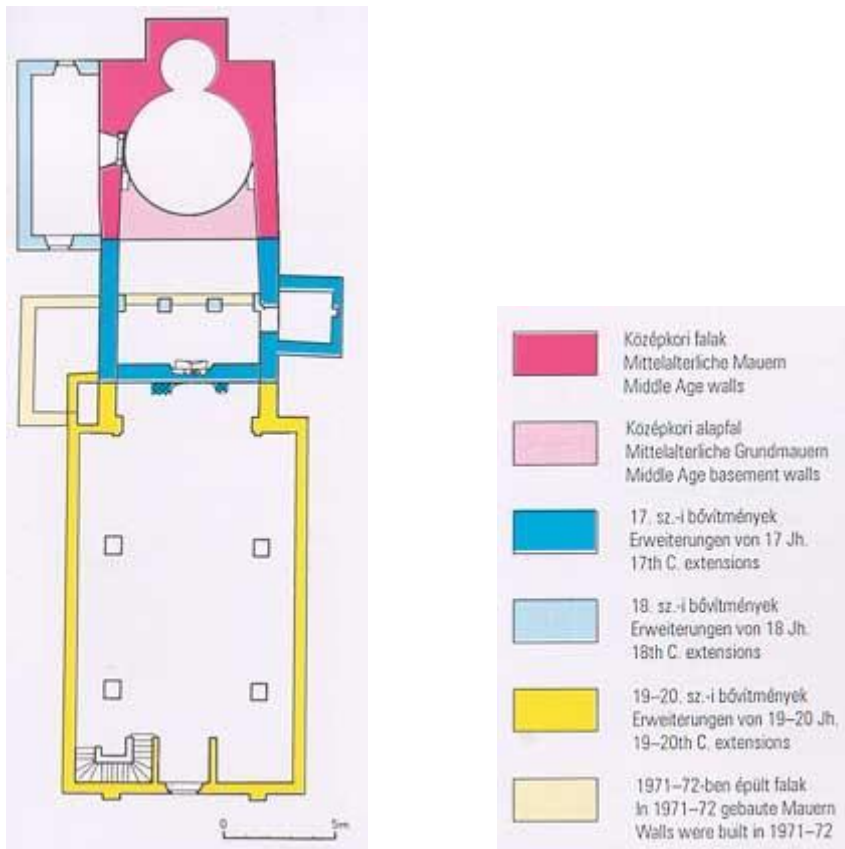

A hidegségi templom építéstörténete

A templom legrégebbi része a 12. század második felében, esetleg a 13. század elején épülhetett.

Egy kívül négyzetes, belül kör alaprajzú, kupolával fedett hajóból és egy kívülről téglalap alakú, belül patkóíves alaprajzú, kupolás szentélyből álló, kváderkövel – faragott kövekkel – falazott rotunda, azaz körtemplom volt.

A szentélyt – amely a hajónál kissé alacsonyabban helyezkedett el – egy keletre néző, a hajót pedig kettő, egymás fölé elhelyezett déli, kis félköríves ablak világította meg. Bejárata a nyugati oldalon nyílt.

A padlót az építkezés során lefektetett kőlapokkal burkolták. A szentélyt és talán magát a hajót is eredetileg nyeregtető fedhette. Építéséhez egy korábbi temető sírköveit is felhasználták, amelyek közül több ma is az eredeti falazatban látható.

Az 1240-es években a templom belsejét átalakították. A kupolában az ítélő Krisztus mandorlában, mandula alakú dicsfényben megjelenő, trónoló alakját ábrázolták, akit a négy evangélista jelképei (Máté – ember/angyal arc; Márk – oroslán; Lukács – bika; János – sas) vesznek körül. A kupola indítását pálmalevelek, palmetták díszítik. Ezek félköríves sora alatt a mennyei Jeruzsálemet jelképező tornyocskákkal díszített árkádívekben az apostolok alakjai állnak. A festő az apostolok és az evangélisták neveit is feltüntette a képen. A diadalívét szív alakú palmettákkal díszített sáv keretezte. A későromán falkép mestere a korabeli délnémet festészet stílusát követte.

A falu nevét 1274-ben említi először írott forrás, Hydegysyd alakban írva, ami Hidegsédet, vagyis hideg patakot jelent.

Ez időben festették ki a rotunda hajóját. A lábazati sávot díszítő festett függönyök felett Krisztus szenvedéstörténetének jelenetei sorakoztak. A bizánci stílusú falképek közül eredeti helyén ma csak az Olajfák hegyének jelenete látható. Egy másik jelenetet 1949-ben leválasztottak a falról és ezt másolattal pótolták.

A 16. század második felében a templom a protestánsok kezére került. Valószínűleg ekkor meszelhették le a középkori freskókat. Később a templom leégett és javításra szorult.

A katolikusok még 1638 előtt visszakapták, amikor újra kifestették a templom belsejét. Ekkor készültek a hajó kupoláján látható apostolképek. 1659 után elbontották a rotunda hajójának nyugati felét. Új főoltárt is készítettek, ami miatt levésték a románkori apszis két sarkát és áthelyezték a déli oldalra a gótikus szentségházat.

A templom középkori és 17. századi falképeit Stornó Ferenc fedezte fel az 1860-as évek elején.

1949-ben bukkantak rá a lemeszelt középkori freskókra és ekkor restaurálták őket. Az 1969–1972 között végzett régészeti feltárás eredményei alapján a középkori rotundát Sedlmayr János építész tervei szerint rekonstruálták és leválasztották a templom többi részéről, a freskókat pedig újra helyreállították.

Buzás Gergely